

TEHNIČKE UPUTE

IZLAGAČIMA, IZVOĐAČIMA RADOVA I OSTALIM SUDIONICIMA SAJMA

Ovim Uputama određuju se pravila ponašanja i sustav mjera za zaštitu osoba i imovine, kao i unapređenja pružanja usluga uređenja izložbenog prostora na Zagrebačkom velesajmu.

IZVEDBA IZLOŽBENOG PROSTORA

Pod uređenjem izložbenog prostora podrazumijeva se gradnja štandova koja uključuje i postavljanje pojedinih instalacija, visećih elemenata, reklamnih panoa, jarbola, šatora i drugih jednostavnih konstrukcija koje služe u svrhu izlaganja na Zagrebačkom velesajmu – u daljnjem tekstu – izložbeni prostor.

UREĐENJE IZLOŽBENOG PROSTORA

Radove na uređenju izložbenog prostora mogu izvoditi:

- Zagrebački velesajam - Odjel za projektiranje i izvedbu izložbenog prostora
- izlagač sam sa svojim osobljem
- izvođač registriran za tu vrstu djelatnosti

1. Izlagač kojemu Zagrebački velesajam uređuje izložbeni prostor:

Ne dostavlja projektnu dokumentaciju.

Ne smije oštećivati elemente štand konstrukcije i zidne panoe bušenjem i sličnim radnjama. Ukoliko izlagač obljepljuje zidne panoe svojim reklamnim materijalima, samoljepljivim folijama i slično, dužan je prvi dan po završetku sajma očistiti panoe i vratiti štand materijal u prvobitno stanje. U protivnom izlagaču će biti fakturiran iznos potreban za nabavu novih zidnih-panoa po važećim nabavnim cijenama.

2. Izložbeni prostor koji izlagač sam uređuje ili ga uređuje izvođač registriran za tu djelatnost:

Prije početka radova izvođenja izložbenog prostora, potrebno je dostaviti projektну dokumentaciju na uvid te dobiti Odobrenje za rad.

Konstrukcija mora udovoljavati obliku i normama za izgradnju izložbenih prostora te tehničkim i sigurnosnim propisima. Sve izložbene konstrukcije i izložci koji se montiraju u zatvorenom i naročito otvorenom prostoru moraju biti postavljeni na siguran način i ne smiju predstavljati opasnost za posjetitelje i izlagače. Nužno je da zadovoljavaju uvjete koji se odnose na mehaničku otpornost i stabilnost. Posebnu pozornost treba obratiti na šatore, razne dizalice, skele za rad i druge naprave postavljene na izložbenom prostoru.

Ukoliko je potrebno piljenje (iverica, drvo i slični materijali) u paviljonu ili na izlagačkom prostoru, obavezno je korištenje strojeva za piljenje (cirkular i sl.) sa usisavačem. Navedeni radovi mogu se izvoditi i izvan paviljona, na mjestima predviđenim za piljenje na kojima je osiguran priključak el. energije.

Kod gradnje štandova od suhozidnih konstrukcija, kod završnih obrada (npr. brušenja zidova nakon gletanja) obavezno je korištenje strojeva opremljenih sustavom za usisavanje (zbog mogućeg onečišćenja okolnih izložbenih prostora).

Zavarivanje i brušenje brusilicama za metal nije dozvoljeno u prostorima Zagrebačkog velesajma. Iznimno za potrebe pojačanja konstrukcije štanda na nekoliko pozicija, na izlagačkom prostoru, potrebno je ishoditi Odobrenje nadležnih službi Zagrebačkog velesajma. Uz Odobrenje, potrebno je od strane izvođača poduzeti sve mjere osiguranja protiv požara i zaštite na radu.

U cilju povećanja sigurnosti posjetitelja i radnog osoblja, Zagrebački velesajam će putem internih inspekcija organizirati vizualni nadzor nad gradnjom svih izložbenih prostora na Zagrebačkom velesajmu. Izlagači koji grade štandove u vlastitom aranžmanu dužni su prema osobnoj procjeni, a na svoj rizik i svoju odgovornost, organizirati nadzor nad gradnjom te primjenjivati propise o zaštiti na radu i protupožarnoj zaštiti.

Za sve eventualne nezgode koje mogu nastupiti iz nepridržavanja mjera iz Zakona o zaštiti na radu i Zakona o zaštiti od požara, izlagač snosi materijalnu i kaznenu odgovornost, kako prema ZV-u, tako i prema trećim osobama.

Na izložbenom prostoru nije dopušteno dodatno vješanje opreme na konstrukcije izložbenog prostora kao ni preinake koje nisu odobrene projektom dokumentacijom.

Kod uređenja prostora izvođač treba koristiti materijale (tepih, dekorativno platno i sl.) koji imaju Izjavu o svojstvima o sporogorivosti (HRN EN 13501-1, klase Cfl-s1). Izjava o svojstvima je sastavni dio projektne dokumentacije. Zbog sigurnosti sudionika i posjetitelja na mjestima gdje je predviđeno (vitrine, police, pregrade, vrata i sl.), potrebno je ugrađivati kaljeno sigurnosno staklo.

Projektna dokumentacija za izgradnju izložbenog prostora

Projektna dokumentacija koja podrazumijeva skicu ili projekt treba biti izrađena u skladu s važećim zakonskim propisima i pravilima struke te ovjerena od strane stručnih službi Zagrebačkog velesajma.

Projektna dokumentacija se sastoji od:

1. tehničkog opisa s opisom materijala ili konstrukcije koja će se koristiti u izvedbi
2. položajnog nacрта (situacije) u paviljonu
3. arhitektonskog projekta – potrebnih tlocrta, pogleda, prostornih prikaza
4. dokaza o mehaničkoj otpornosti i stabilnosti

5. elektroinstalacijskog projekta – čini ga tlocrt štanda s označenim položajem trošila (kružićem, kvadratićem ili drugom oznakom) i pojedinačno navedenoj snazi trošila
6. rješenje o upisu tvrtke u sudski registar / rješenje o upisu u Komoru HKIG, HKA
7. Izjava o svojstvima materijala koji se koriste
8. za veće štandove tehničke upute za montažu i demontažu štanda na siguran način radi zaštite radnika i drugih osoba u paviljonu za vrijeme demontaže izložbenog prostora (za katni štand potreban je projekt demontaže štanda)

Osobito će se obratiti pozornost da su projektom osigurani nesmetani pristupi svim hidrantima za zaštitu od požara, evakuacijskim putovima, instalacijskim šahtovima u podu ili na zidovima, da su reklamne površine odobrene i obračunate od Zagrebačkog velesajma te da ne smetaju ostalim izlagačima.

Projektnu dokumentaciju treba izraditi stručna osoba (arhitekt, građevinar). U slučaju da se projekt odnosi na izgradnju štandova za koje se koriste standardni atestirani konstruktivni elementi, potrebno je priložiti dokaz o mehaničkoj otpornosti i stabilnosti koji sadržava ZAKLJUČAK koji konstatira da je izložbeni prostor stabilan i siguran za upotrebu. Dokumentacija koja se podnosi na suglasnost treba biti potpisana od strane **odgovorne i stručne** osobe u ime tvrtke koja izvodi projekt.

U slučaju kad projektna dokumentacija sadrži elemente konstrukcije koji nisu standardni (nisu konstrukcije ili dijelovi konstrukcija tipskih štandova), potrebno je priložiti dokaz o mehaničkoj otpornosti i stabilnosti izrađen i ovjeren od strane ovlaštene stručne osobe za cijeli štand.

Ovlaštena stručna osoba procjenjuje oblik i sadržaj projektne dokumentacije u odnosu na vrstu konstrukcije ili izložka koji se postavlja.

Najstrože se zabranjuje oštećivanje paviljona (podova, stropova, zidova).

Odobrenje izgradnje izložbenog prostora

Zahtjev za odobrenje izgradnje izložbenog prostora podnosi se na predviđenom obrascu. Na istom obrascu "IZJAVOM IZVODITELJA RADOVA" potvrđuje se da je štand izveden u skladu s pravilima struke i Općim uvjetima izlaganja.

Odobrenje izgradnje izložbenog prostora izdaje se ukoliko su ispunjeni uvjeti za izdavanje odobrenja, odnosno ukoliko je dokumentacija cjelovita.

Odobrenje se neće izdati u sljedećim slučajevima :

- kad je konstrukcija štanda izvan dopuštenih dimenzija izložbenog prostora
- ako je na bilo kojoj visini dio konstrukcije ili dio dekoracije prepreka evakuaciji ljudi ili prolazu interventnih vozila
- ako težina izložaka prelazi dopušteno opterećenje podnih podloga

Izvođač je dužan izgraditi izložbeni prostor/štand isključivo prema odobrenom projektu. Za svako odstupanje odgovornost snosi izvođač radova.

Štandovi na kat

U slučaju da se radi o zahvatu kojim se stvaraju nove korisne površine iznad postojećeg poda (katna konstrukcija – tipska i netipska), treba izraditi projekt koji je u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji od strane ovlaštenih stručnih osoba. Statičkim proračunom obvezno treba iskazati broj posjetitelja koji smiju boraviti na katu štanda s obzirom na opterećenje katne konstrukcije. Projekt treba sadržavati i separat projekta-demontažu štanda. Za buduće gradnje nije potrebna nova izrada projekta, ukoliko se radi o gradnji istog štanda prema već prethodno potvrđenom projektu od strane Zagrebačkog velesajma.

NAPOMENA:

Bez dokaza o mehaničkoj otpornosti i stabilnosti neće biti moguće postaviti predmetne konstrukcije na izložbeni prostor.

ODOBRENJA ZA GRADNJU IZLOŽBENOG PROSTORA dobiva se emailom, kao potvrda da je dokumentacija štanda ispravna.

OPĆA PRAVILA IZGRADNJE

Podne konstrukcije štandova

Visina poda nije regulirana, ali je preporučena visina 5 do 15 cm, uz uvjet pristupnosti podnim instalacijama i zadovoljenju stabilnosti.

Za osobe s posebnim potrebama trebaju se postaviti pristupne rampe prema Pravilniku o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti na izložbenom prostoru min. 1 kom.

Paviljonski stupovi

Dozvoljena visina za oblačenje stupova koji se nalaze unutar izlagačkog prostora: do 2,5 m (iznimke po odobrenju)

Gradnja, zidovi i urbanizam na prostoru

- a) **Ako je štand položajno uza zid paviljona:** leđna konstrukcija položena uz zid smije biti visine do 5 m, širine prema gabaritima izložbenog prostora.
- b) **Otočni štand:** štand konstrukcija može biti položena najmanje 1.5 m od ruba izložbenog prostora max. visine do 2,5 m, osim po posebnom odobrenju.
- c) **Štand s dvije/tri strane otvoren:** nije dozvoljeno graditi štand konstrukciju (zid) rubno uz otvorene strane štanda.

Vješanje rasvjete na konstrukcije paviljona

Postava reflektora na paviljonskim stupovima ili drugim konstruktivnim elementima paviljona je moguća, uz priložen nacrt i statički izračun ovjeren od ovlaštenog inženjera građevinarstva. Podna učvršćenja: NISU DOZVOLJENA u konstrukciju poda paviljona.

Vješanje elemenata na konstrukcije paviljona

Potrebno je u sklopu projektne dokumentacije označiti pozicije, dimenzije, težinu elemenata koji se žele vješati, uz statički izračun ovjeren od ovlaštenog inženjera građevinarstva.

PRIKLJUČCI I INSTALACIJE NA IZLOŽBENIM PROSTORIMA

Vodovodna i kanalizacijska instalacija

Zagrebački velesajam isključivo izvodi priključke za vodovodnu i kanalizacijsku instalaciju. Sudoperi i druga oprema koja se priključuje na vodovodnu i kanalizacijsku mrežu ZV-a treba biti ispravna i ispitana kako ne bi nastale štete zbog izlivanja vode pri puštanju opreme u rad. Radnici Zagrebačkog velesajma ne popravljaju priključne elemente i opremu koja je vlasništvo izlagača prilikom priključivanja štandova na vodovodnu i kanalizacijsku mrežu ZV-a.

Električna energija

Mjesto predaje električne energije nalazi se na granici vlasništva osnovnih sredstava Zagrebačkog velesajma i električne opreme u vlasništvu korisnika radnog priključka.

Sve odgovornosti i obveze po osnovu instalirane električne opreme, kao i odgovornosti za eventualne štetne posljedice koje mogu nastati upotrebom predmetne opreme, razgraničene su na mjestu predaje električne energije.

U pripremnom i raspremnom periodu sajma električna energija se uključuje u 7,00 sati, a isključuje u 19,00 sati, osim ako se iz potrebe za produženim radom pravovremenom narudžbom ne dogovori drugačije.

Zagrebački velesajam u paviljonima i na otvorenim prostorima ima elektroenergetsku razdjelnu mrežu s gusto raspoređenim priključnim mjestima. Na mjestu priključka na mrežu napon je 230V/400V, frekvencije 50 Hz. Sustav mreže je izveden kao TN sustav odnosno TN-C/S u instalaciji.

Kod izvođenja elektroinstalacija treba se pridržavati sljedećih tehničkih uvjeta:

Razvodni ormarić treba biti u zaštitnoj izvedbi, koja onemogućuje direktni dodir dijelova pod naponom. S vanjske strane trebaju biti smještene: glavna sklopka, posebno označena, s kojom se može isključiti cjelokupna instalacija, kao i sklopke rasvjete.

Priključni kabel treba biti peterožilni, određenog presjeka (kvadrature), ovisno o instaliranoj snazi na štandu (3 fazna, neutralni-svijetloplave boje, zaštitni-zelena žute boje). Kabel treba dovesti do priključnog mjesta ZV-a.

Priključno mjesto instalacije štanda, ako se nalazi u prostoru korištenja, treba biti uvijek slobodno i pristupačno.

U cilju zaštite od požara i štetnih toplinskih djelovanja, reflektori se na izložbenim prostorima trebaju montirati na minimalnim udaljenostima od zapaljivih površina i to kako slijedi: reflektori 100W – 0.5 m; 300W – 0.8 m; 500W - 1 m.

Svi električni uređaji koji se koriste na prostoru Zagrebačkog velesajma, a koji se prilikom uporabe zagrijavaju, trebaju biti udaljeni od površina koje ih okružuju na propisom predviđenoj udaljenosti.

Zagrebački velesajam omogućuje priključenje snage do 10 kW na cjelokupnom prostoru. Snagu iznad 10 kW potrebno je posebno najaviti.

Obavezno je provesti zaštitu od indirektnog dodira napona zaštitnim uređajem diferencijalne struje (ZUDS - naziv. dif. struja I n = 0,03 A).

Sve metalne mase po kojima se vode električne instalacije ili mogu doći u dodir s električnom energijom, potrebno je vidljivo uzemljiti posebnim vodičem najmanjeg presjeka od 16 mm² (Cu).

Sve metalne objekte kao što su npr. kontejneri, kranske dizalice i sl., a imaju na sebi izvedena mjesta koja su predviđena za priključak odgovarajućeg uzemljenja, izlagač je dužan na odgovarajući način uzemljiti (spojiti) na uzemljenje koje odredi elektro služba Zagrebačkog velesajma.

Strujni krugovi smiju se izvoditi jedino s kabelima s dvostrukom izolacijom (klasa II), a naročito treba obratiti pažnju da su vodovi opterećeni u skladu s važećim propisima i pravilima struke. Spojevi vodiča trebaju se izvoditi isključivo u priključnim i razvodnim kutijama u glavnom razvodnom ormariću ili u rasvjetnim armaturama.

Svjetiljke koje su izvedene od elektro vodljivog materijala trebaju biti uzemljene.

Svaki strujni krug treba imati nadstrujnu zaštitu.

Sve utičnice instalacije štanda trebaju imati zaštitni kontakt.

Strogo je zabranjena upotreba "krpanih" uložaka osigurača.

Sigurnosne transformatore za halogenu rasvjetu staviti na nezapaljivu podlogu ili koristiti transformatore u metalnom kućištu.

Prilikom izrade el. instalacija štanda potrebno je propisno i pravodobno ispuniti prijavnicu za nadzor priključka električnih instalacija u odjelu za elektroradove –odnosno predati je električaru Zagrebačkog velesajma prilikom priključivanja izložbenog prostora na elektro mrežu Zagrebačkog velesajma.

Priključivanje na el. mrežu Zagrebačkog velesajma mogu vršiti isključivo električari Zagrebačkog velesajma i drugi djelatnici elektro struke koje Zagrebački velesajam angažira za izvođenje el. instalacija na Zagrebačkom velesajmu.

Na izložbenom prostoru/ štandu je zabranjeno punjenje automobilskih akumulatora.

Zagrebački velesajam ne preuzima odgovornost za el. instalacije i drugu opremu izložbenih automobila. Mjesto predaje el. energije za potrebe raznih signalizacija, rasvjeta automobila i sl. smatra svaka utičnica (230/400 V) u instalaciji štanda ako je Zagrebački velesajam izvodio el. instalacije.

Prilikom pripremnih radova i održavanja sajma potrebno je pridržavati se pravila iz Zakona o zaštiti na radu, kao i pravila zaštite od požara i eksplozije iz Zakona o zaštiti od požara. Zabranjeno je stavljati u pogon rotacione dijelove izložaka kao i rotacione strojeve čiji rotacioni dijelovi nisu na adekvatan način zaštićeni kako bi se spriječile povrede osoblja i posjetitelja.

Svi izložci koji se koriste u prezentacijama, a imaju rotacijske dijelove, kao i rotacijski strojevi trebaju imati na dostupnom i vidljivom mjestu ugrađenu i označenu propisnu sigurnosnu sklopku za isključenje u slučaju nužde.

Izvođač elektroinstalacija dužan je upoznati korisnika štanda ili drugog prostora na Zagrebačkom velesajmu o položaju sklopke za isklon u slučaju nužde, demonstrirati djelovanje i obučiti predstavnika korisnika instalirane opreme.

Trošila električne energije koja se priključuju na elektroenergetsku mrežu Zagrebačkog Velesajma moraju imati oznaku CE. Za sva ostala električna trošila treba se dobiti suglasnost od Zagrebačkog Velesajma za priključenje ili se NE smiju priključivati na elektroenergetsku mrežu Zagrebačkog Velesajma.

Izlagatelj je odgovoran za ispravnost elektroinstalacije i električnih trošila na svom štandu od mjesta razgraničenja s ZV.

Ako dođe do kvara, na djelu odgovornosti Izvođača, obveza je Izvođača otkloniti kvar.

Ako kvar na dijelu odgovornosti Izvođača, uzrokuje kvar na dijelu elektroenergetske mreže ZV, Izvođač će podmiriti troškove popravka kvara prema Cjeniku ZV.

Ako Izvođač zatraži intervenciju električara ZV-a radi nestanka električne energije na štandu i utvrdi se da je zbog neispravnosti električne instalacije ili el. trošila na djelu odgovornosti Izvođača izazvalo nestanak el. energije, Izvođač će platiti trošak intervencije električara ZV-a prema važećem Cjeniku ZV. Minimalni obračun intervencije električara ZV-a je 1 sat.

Telekomunikacije

Pristup elektroničkoj telekomunikacijskoj mreži i uslugama potrebno je unaprijed naručiti. Priključenje terminalne opreme rade isključivo tehničari Odjela za ICT Zagrebačkog velesajma / tehničari koje Zagrebački velesajam zaduže za izvođenje TK instalacija.

Privremenu elektroničku komunikacijsku mrežu unutar prostora za izlaganje izlagatelj sam izvodi prema pravilima službe provodeći mjere zaštite na radu, zaštite od požara prema važećim propisima (Zakon o gradnji, Zakon o zaštiti na radu i Zakon o zaštiti od požara). Tom prilikom potrebno je potpisati zaključnicu, odnosno revers za terminalnu opremu (VDSL modem i sl.). Nakon izlaganja izlagatelj/operater dužan je svu instalaciju / privremene optičke prespojne kablove demontirati, maknuti sa izložbenog prostora i propisno zbrinuti.

U protivno će ZV obaviti potrebne radove i zaračunati minimalno 1 sat prema cjeniku ZV.

OSIGURANJE I ČUVANJE IZL. PROSTORA, IZLOŽAKA, OPREME I DRUGE IMOVINE

Izlagatelj/izvođači mogu za vrijeme pripreme, trajanja i raspremanja sajma osigurati na izložbenom prostoru svoje izložke, opremu i drugu imovinu preko osiguravajućeg društva u zemlji ili inozemstvu.

Za neizvršeno osiguranje izložaka, opreme i druge imovine, u slučaju nastale štete (krađe, oštećenja i sl.) za vrijeme pripreme, trajanja i raspremanja sajma Zagrebački velesajam ne preuzima odgovornost, već sva odgovornost i nastala šteta ide na teret izlagatelja/izvođača. Za vrijeme radnog vremena sajma, tijekom pripreme, trajanja i raspremanja, svaki slučaj nastanka štete (krađu, oštećenje i sl.) izlagatelj su dužni u najkraćem roku prijaviti Odjelu za sigurnost i zaštitu Zagrebačkog velesajma, paviljon 25, tel: 6503-400, 6503-460 ili kućni 2400 i 2460 i Policijskoj postaji Novi Zagreb, Remetinečki gaj 1, tel: 01/6141-455.

Nakon završetka sajma izlagači/izvođači radova su dužni u vremenu predviđenom za raspoređivanje, otpremiti iz izložbenog prostora sve izložke, opremu i druge predmete koji su se koristili tijekom trajanja sajma. Po otpremanju izložaka i opreme izlagači/izvođači radova su dužni očistiti svoj izlagački prostor od svih predmeta i materijala koje su koristili za dekoraciju i uređenje.

Mjere zaštite od požara

Bez suglasnosti Zagrebačkog velesajma izlagačima, izvođačima radova i ostalim sudionicima nije dopuštena upotreba plina, plinskih trošila, boca pod pritiskom i otvorenog plamena u svrhu demonstracije, zagrijavanja prostora i kuhanja. Zabranjeno je izlaganje, korištenje, skladištenje i stavljanje u promet lako zapaljivih i eksplozivnih materijala i roba.

Izagači i izvođači štandova dužni su osigurati nesmetani pristup vatrogasnim sredstvima i opremi.

U slučaju nastanka požara treba odmah pristupiti gašenju ručnim vatrogasnim aparatima, pozvati Vatrogasnu postrojbu Zagreba na direktni telefon 193 te obavijestiti Odjel za sigurnost i zaštitu ZV-a na direktni tel: 01/6503-400, 6503-460, odnosno preko kućne linije ZV-a 2400 ili 2460.

Propisi o sigurnosti

Regulirani Zakonom i propisima

Oznaka izlaza za slučaj opasnosti: DA, u zatvorenim područjima štanda, uredima i spremištima
Omogućen pristup svim instalacijama i infrastrukturi na izložbenom prostoru

Omogućen nesmetan prolaz protupožarnim/paničnim putovima i izlazima te pristup vatrogasnoj tehnici (zidnim hidrantima, ručnim javljačima požara, tipkalima za isključenje struje, vatrogasnim aparatima).

ČISTOĆA

U periodu održavanja sajma Zagrebački Velesajam organizira svakodnevno čišćenje paviljona (sanitarnih čvorova, vanjskih površina, hodnik prolaza između štandova).

Izagači su dužni svoj komunalni otpad odlagati u za to predviđene posude (kontejnere) za MKO, papir i plastiku koji se nalaze ispred ulaza u paviljone.

Po završetku sajma izlagači su dužni s OCTA panela – zidova skinuti i odlijepiti sve što su sami postavili. U suprotnom uklanjanje/odljepljivanje/čišćenje će izvršiti Zagrebački velesajam na trošak izlagača.

Otpad koji nastaje kod izgradnje i demontaže štandova (iverica, knauf, tepisi, ambalaža od boja i lakova, metalni otpad i staklo i sl.) izlagači ili izvođači radova dužni su odvesti sa prostora Sajma ili će to obaviti Zagrebački Velesajam na njihov trošak. Izvođači koji rade na izgradnji štandova dužni su ukloniti opremu i materijale koje koriste za izgradnju štandova sa prolaza i izvesti iz paviljona najkasnije do 17 h dan pred otvorenje sajma.

